

แนวทางการดำเนินงาน
ให้บริการวัคซีน
ป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่
ตามฤดูกาล ประจำปี 2554

**แนวทางการดำเนินงานให้บริการวัคซีน
ป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล
ประจำปี 2554**

สารบัญ

แนวทางการดำเนินงานให้บริการวัคซีนป้องกัน โรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล ประจำปี 2554	3
6 ขั้นตอน การปฏิบัติสำหรับโรงพยาบาล ในการให้วัคซีน ไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล แก่กลุ่มเป้าหมาย	8
6 ขั้นตอน การปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ฉีดวัคซีน ไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล แก่กลุ่มเป้าหมาย	11
ข้อคำถามในการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล	15
ข้อคำถามในการบริหารจัดการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล	22

แนวทางการดำเนินงานให้บริการวัคซีนป้องกันโรค ไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล ประจำปี 2554

ไวรัสไข้หวัดใหญ่เป็นสาเหตุที่สำคัญของการเกิดโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจแบบเฉียบพลัน พบได้บ่อยในประชากรทุกกลุ่มอายุ อาการและอาการแสดงมีตั้งแต่อาการไข้ น้ำมูกไหล จนถึงปอดบวม หรือภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงอื่นๆ เช่น สมออักเสบ กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ ตับอักเสบ ฯลฯ โดยเฉลี่ยอัตราการเกิดโรคอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 - 20 ของประชากร กลุ่มเด็กและผู้สูงอายุมีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดและเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงกว่ากลุ่มอายุอื่น จากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาและผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทย คาดประมาณจำนวนผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ทั้งประเทศได้ 700,000 - 900,000 รายต่อปี และมีผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ที่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น ปอดบวม ต้องรับไว้ในโรงพยาบาลประมาณ 12,575 - 75,801 รายต่อปี อัตราป่วยตายของโรคไข้หวัดใหญ่ที่มีภาวะแทรกซ้อนสูงถึงร้อยละ 2.5 ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดความสูญเสียในด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่า 913 - 2,453 ล้านบาทต่อปี โดยครึ่งหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไปในการรักษาพยาบาล

สำหรับในประเทศไทย มีการให้ความสำคัญต่อโรคไข้หวัดใหญ่สูงขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2547 หลังเกิดการระบาดของไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 เป็นต้นมา การระบาดของโรคไข้หวัดนกในเอเชีย

กระตุ้นเตือนให้ทุกประเทศทั่วโลก ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมรับมือการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ หากเกิดการกลายพันธุ์ครั้งใหญ่ (antigenic shift) จะเกิดการระบาดขึ้นทั่วโลก การเกิดการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ที่ผ่านมาแต่ละครั้งมีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก เช่น การระบาดของไข้หวัดใหญ่สเปน เมื่อปี 2460 มีผู้เสียชีวิตทั่วโลกถึง 20-40 ล้านคน ต่อมาในปี 2552 ได้เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด A H1N1 2009 ในประเทศไทย แม้จะมีความรุนแรงน้อยกว่าไข้หวัดใหญ่สเปน แต่ก็ทำให้มีผู้ป่วยจำนวนหลายหมื่นคน และมีผู้เสียชีวิตกว่า 200 คน

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกทั้งในคนและสัตว์ จึงต้องป้องกันการผสมข้ามสายพันธุ์ (re-assortment) ระหว่างเชื้อไข้หวัดใหญ่และไข้หวัดนก ที่อาจทำให้เกิดเชื้อไข้หวัดใหญ่กลายพันธุ์ที่สามารถทำให้เกิดโรครุนแรงเหมือนเชื้อไข้หวัดนก แต่สามารถแพร่กระจายระหว่างบุคคลได้ดีเหมือนเชื้อไข้หวัดใหญ่ โดยจัดให้มีการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ในบุคลากรสาธารณสุข และผู้ทำหน้าที่กำจัดสัตว์ปีกเพื่อการควบคุมโรคไข้หวัดนก ปีละ 4 แสนโดส เพื่อลดโอกาสที่บุคคลเหล่านี้จะติดเชื้อไข้หวัดใหญ่และไข้หวัดนกในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดการผสมข้ามสายพันธุ์ของไข้หวัดใหญ่และไข้หวัดนก และการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ในบุคลากรสาธารณสุขยังช่วยป้องกันการแพร่กระจายโรคภายในสถานพยาบาลจากบุคลากรไปยังผู้ป่วยที่มาใช้บริการ และ

ระหว่างบุคลากรด้วยกันอีกด้วย นอกจากการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่
ในบุคลากรสาธารณสุขแล้ว ภาครัฐยังมีแผนให้บริการวัคซีนแก่
ประชาชนกลุ่มเสี่ยง การให้วัคซีนป้องกันโรคสามารถช่วยให้ประชาชน
สร้างภูมิคุ้มกันต้านต่อโรค ลดการป่วยและเสียชีวิต ลดความสูญเสีย
ทางเศรษฐกิจและสังคม

ตามคำแนะนำการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ของคณะกรรมการ
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ในคณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติ ได้กำหนด
กลุ่มประชากรเป้าหมายการให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่
ตามฤดูกาล สำหรับปี 2554 ดังนี้

**1. บุคลากรที่มีความเสี่ยงต่อการสัมผัสโรคไข้หวัดใหญ่
ตามฤดูกาล และไข้หวัดนก (H5N1)** ซึ่งบุคลากรกลุ่มนี้อาจเป็น
ผู้แพร่โรคต่อไปยังผู้มีความเสี่ยงต่อโรคสูง และ/หรือเป็นผู้ที่เสี่ยงต่อ
การติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลและไข้หวัดนกพร้อมๆ กัน ซึ่งอาจ
ก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อไข้หวัดนก ได้แก่

- แพทย์ พยาบาล และบุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาลทั้งที่
ทำงานในหอผู้ป่วยและตึกผู้ป่วยนอก รวมถึงนักศึกษา
ฝึกงานในแต่ละวิชาชีพ
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ทำหน้าที่ในการสอบสวนควบคุมโรค
- เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครทำลายซากสัตว์ปีก และสัตว์อื่น
ที่สงสัยติดเชื้อไข้หวัดนก (H5N1)
- เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่

2. ประชาชนกลุ่มเสี่ยง

- หญิงมีครรภ์ อายุครรภ์ 7 เดือนขึ้นไป
- บุคคลโรคอ้วน (น้ำหนักมากกว่า 100 กิโลกรัม หรือ BMI มากกว่า 35 กิโลกรัมต่อตารางเมตร)
- ผู้พิการทางสมองที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้
- บุคคลอายุ 2 ปีขึ้นไป ถึง 65 ปี ที่มีโรคเรื้อรัง ดังนี้ ปอดอุดกั้นเรื้อรัง หอบหืด หัวใจ หลอดเลือดสมอง ไตวาย ผู้ป่วยมะเร็งที่อยู่ระหว่างการได้รับเคมีบำบัด เบาหวาน ธาลัสซีเมีย ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (รวมถึง ผู้ติดเชื้อ HIV ที่มีอาการ)
- บุคคลอายุ 65 ปีขึ้นไป ทุกคน
- บุคคลอายุ 6 เดือน ถึง 2 ปี ทุกคน

เพื่อให้การดำเนินงานให้บริการวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย ระบบการนัดหมาย การเตรียมคลินิกบริการ การบริหารจัดการกระจายวัคซีนที่มีประสิทธิภาพในระบบสุขภาพ ความเย็นที่ดี จากคลังวัคซีนสู่หน่วยบริการในพื้นที่ รวมถึงการรายงานผลการดำเนินการที่ถูกต้องฉับไว และการติดตามเฝ้าระวังอาการภายหลังได้รับวัคซีนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในทุกพื้นที่รับทราบ และสามารถปฏิบัติได้ ตามขั้นตอนและ

ดำเนินงานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยดำเนินงานผ่านกลไก
ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานป้องกันควบคุมโรค
ที่ 1-12 อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค
และความร่วมมือของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้จัดทำ
“6 ขั้นตอน ในการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล” ในแต่ละ
ระดับขึ้น เพื่อนำไปใช้วางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

6 ขั้นตอน

การปฏิบัติสำหรับโรงพยาบาล ในการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ ตามฤดูกาล แก่กลุ่มเป้าหมาย

1. สํารวจกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในข่ายมารับบริการที่โรงพยาบาล

โรงพยาบาลต้องสํารวจกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในข่ายการรับบริการของโรงพยาบาล เพื่อกวางแผนให้วัคซีนตามจำนวนที่ได้รับจัดสรร การมารับบริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมาย หลังจากที่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีน รวมถึงประโยชน์และภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการฉีดวัคซีน การให้บริการวัคซีนต้องยึดหลักความปลอดภัยของประชาชน ผู้รับวัคซีนเป็นสําคัญ อนึ่งการเตรียมการและการให้บริการวัคซีนที่ต้องดำเนินการภายในช่วงเวลาอันสั้น อาจมีปัญหาคัดข้อจำกัดทั้งในด้านสถานบริการและประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ขอให้โรงพยาบาลพิจารณาจัดบริการด้วยความยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับสภาวะด้านระบบบริการสาธารณสุข ประชาชน และสภาวะแวดล้อม เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. วางแผนการให้บริการ ในเรื่องการเตรียมบุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ให้บริการ การรายงาน และการติดตามอาการ ไม่พึงประสงค์หลังได้รับวัคซีน

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีหลายกลุ่ม การจัดบริการอาจตั้งเป็นจุดคลินิกฉีดวัคซีนโดยเฉพาะ หรือให้ที่คลินิกเฉพาะโรคที่กลุ่มเป้าหมายมารับบริการอยู่แล้ว การดำเนินงานมีขั้นตอนตั้งแต่ก่อนฉีดวัคซีน ระหว่างบริการฉีดวัคซีน และหลังฉีดวัคซีน รวมถึงระบบการรายงานการเฝ้าระวังอาการภายหลังได้รับวัคซีน ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ดังนั้นจึงควรมีการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการระดับอำเภอ/จังหวัด เพื่อให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกันและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

3. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ของตนเองรับทราบเรื่องการให้วัคซีน โดยผ่านช่องทางต่างๆ

การประชาสัมพันธ์ต้องดำเนินการต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีความเข้าใจว่า “วัคซีนเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการป้องกันโรค แต่เนื่องจากจัดหาวัคซีนได้จำนวนจำกัดจึงไม่สามารถจัดให้ประชาชนทุกคนได้” และต้องให้ข้อมูลภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นภายหลังได้รับวัคซีน ถึงแม้ว่าโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงจะมีน้อยมากก็ตาม

4. การรายงานยอดวัคซีนคงคลังของโรงพยาบาลผ่านระบบ VMI ทุกครั้งที่มีการรับหรือจ่ายจากคลังยา

การส่งวัคซีนดำเนินการโดยระบบ VMI ที่องค์การเภสัชกรรม
กำหนดให้บันทึกข้อมูลผ่านทาง Website <http://scm.gpo.or.th/vmi>
ซึ่งมีความสำคัญในการกระจายวัคซีนเป็นอย่างมาก จึงขอให้เภสัชกร
ผู้รับผิดชอบระบบ VMI ทำการบันทึกข้อมูลทุกวันศุกร์ที่มีการใช้วัคซีน
เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการจัดส่งวัคซีนในงวดต่อไป

5. บริการวัคซีนให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยง ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ถึง 31 สิงหาคม 2554 และรายงานผลการฉีดวัคซีนรายบุคคล ผ่านทาง Website <http://ucapps1.nhso.go.th2influenza> 2 [FrmInfluLogin.jsp](#) ไปยังสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ทั้งนี้จะได้รับการสนับสนุน ค่าชดเชยค่าบริการ

6. เฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการฉีดวัคซีน

ในกรณีที่เกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการฉีดวัคซีนให้
โรงพยาบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนตาม
ระบบของสำนักระบาดวิทยา และช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างทันทั่วทั้งที่
ตามสมควรแก่กรณี และรายงานให้ผู้บริหารระดับ จังหวัด อำเภอ
รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินงานสอบสวนหา
สาเหตุ ตลอดจนให้การดูแลทั้งผู้รับบริการและครอบครัว รวมถึง
เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการวัคซีนด้วย

6 ขั้นตอน

การปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ ผู้ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ตามฤดูกาล แก่กลุ่มเป้าหมาย

1. ตรวจสอบว่าผู้รับบริการอยู่ในกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ถ้าอยู่ แล้วมีข้อห้ามการให้วัคซีนหรือไม่

ข้อห้ามในการฉีดวัคซีน ได้แก่

- อายุต่ำกว่า 6 เดือน
- มีประวัติแพ้ไข่ไก่และไข่ไก่อย่างรุนแรง
- เคยแพ้วัคซีนไข้หวัดใหญ่รุนแรง หรือแพ้สารประกอบอื่นๆ
ในวัคซีนอย่างรุนแรง
- กำลังมีไข้ หรือกำลังเจ็บป่วยเฉียบพลัน
- เพิ่งหายจากการเจ็บป่วยเฉียบพลันมาไม่เกิน 7 วัน
- เพิ่งมานอนรักษาตัวและออกจากโรงพยาบาลไปไม่เกิน
14 วัน
- โรคประจำตัวเรื้อรังที่ยังมีอาการกำเริบ
เช่น เจ็บแน่นหน้าอก ใจสั่น หอบเหนื่อย หรือยังควบคุม
อาการของโรคไม่ได้

ให้ผู้รับบริการกรอกข้อมูลในแบบสอบถามผู้มารับบริการ
วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ให้ครบถ้วน และให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบซ้ำ
แล้วเก็บไว้ที่สถานบริการ

หากผู้รับบริการมีไข้ หรือมีอาการเจ็บป่วยที่อาการไม่น่า
วางใจ ควรเลื่อนการรับวัคซีนไปก่อน อย่างน้อย 1 สัปดาห์ จนกว่า
จะเป็นปกติหรือโรคประจำตัวมีอาการคงที่ควบคุมได้

ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยให้ปรึกษาแพทย์ในโรงพยาบาลก่อน
การฉีดวัคซีนทุกครั้ง

2. ชี้แจงให้ผู้รับบริการทราบถึงความจำเป็น ประโยชน์ของการ ให้วัคซีนและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้

ก่อนการให้บริการต้องแจ้งให้ผู้รับบริการทราบข้อมูลตาม
เอกสารข้อความรู้เรื่องวัคซีนไข้หวัดใหญ่

3. ให้ผู้รับบริการพิจารณาตัดสินใจในการรับบริการ

เมื่อได้รับทราบเหตุผลความจำเป็นรวมทั้งภาวะแทรกซ้อน
ที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ให้เวลาผู้รับบริการตัดสินใจในการรับวัคซีน
โดยสมัครใจ ไม่เร่งรัดเวลาในการรับวัคซีน โดยผู้รับบริการอาจมา
ขอรับวัคซีนภายหลังได้

4. ฉีดวัคซีนให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจรับวัคซีน

- ฉีดเข้าชั้นกล้ามเนื้อ ผู้ใหญ่ฉีดที่บริเวณต้นแขนซ้าย เด็กเล็กฉีดที่หน้าขาซ้าย
- ผู้ใหญ่และเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป ฉีดขนาด 0.5 ซีซี
- เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ฉีดขนาด 0.25 ซีซี
- เด็กตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไปและผู้ใหญ่ ฉีด 1 ครั้ง
- เด็กต่ำกว่า 9 ปี ที่ได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่เป็นครั้งแรก ฉีด 2 ครั้ง (ห่างกัน 4 สัปดาห์)

การฉีดวัคซีนให้ยึดตามขั้นตอนมาตรฐานของการฉีดวัคซีน
ปกติทุกประการ

5. ให้ผู้รับบริการพักสังเกตอาการ 30 นาที ภายหลังฉีดวัคซีน ในบริเวณที่จัดเตรียมไว้ในโรงพยาบาล

เพื่อสังเกตอาการผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะอาการแพ้
ที่รุนแรง (Anaphylaxis) มักเกิดภายใน 30 นาที หลังฉีดวัคซีน
อาการที่สังเกตได้อาการคันที่ผิวหนัง บวมตามปาก หน้า ลำคอ
หายใจลำบาก วิงเวียน ใจสั่น เป็นลม เหงื่อออก ชีพจรเบา ช็อก
เป็นต้น และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์/บุคลากรพร้อมในการรักษาแก้ไข
อาการได้ทันที่

อาการไม่พึงประสงค์ของวัคซีนที่ไม่รุนแรง (ประมาณร้อยละ 1-10) อาการเฉพาะที่ เช่น ปวด บวม แดง จ้ำเลือด ส่วนอาการทั่วไป เช่น ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ไข้ต่ำๆ มักหายได้เองภายใน 1-3 วัน และบรรเทาอาการได้ด้วยยาแก้ปวดลดไข้ (เช่น พาราเซตามอล)

อาการไม่พึงประสงค์ของวัคซีนที่รุนแรง พบได้น้อยมากต่ำกว่า 1 ใน 100,000 ได้แก่ อาการแพ้รุนแรง ไข้สูงแล้วชัก ปากเบี้ยว กล้ามเนื้ออ่อนแรง ล้มสน เป็นต้น

อาการแพ้อย่างรุนแรง (Anaphylaxis) มักเกิดภายใน 30 นาที หลังฉีดวัคซีน ส่วนใหญ่มีผื่นลมพิษขึ้นตามตัว คันที่ผิวหนัง บวมตามปาก หน้า ลำคอ หายใจลำบาก ชีพจรเบา ช็อก ปวดท้อง

6. แจ้งให้ผู้รับวัคซีนทราบสถานที่และวิธีติดต่อสถานบริการ

ผู้ให้บริการควรแจ้งสถานที่และวิธีการติดต่อสถานบริการ ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ภายหลังจากได้รับวัคซีนใน 4 สัปดาห์ และในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ให้ผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการสอบสวนตามแนวทางที่สำนักโรคระบาดวิทยากำหนด รวมถึงการช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้นตามสมควรและทันที่

ข้อคำถามในการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ ตามฤดูกาล

Q : วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลปี 2554 ประกอบด้วย
เชื้อสายพันธุ์ชนิดใด

A : วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลปี 2554 ประกอบด้วย เชื้อสายพันธุ์
เดียวกับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลปี 2553 ได้แก่

A/California/7/2009 (H1N1) – like virus (คือไวรัส H1N1
สายพันธุ์ใหม่ที่ระบาดในปี 2009)

A/Perth/16/2009 (H3N2) – like virus และ

B/Brisbane/60/2008 – like virus

Q : ระบบความปลอดภัยในการให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่มี
อะไรบ้าง

A : ระบบความปลอดภัยในการให้วัคซีน เป็นพื้นฐานสำคัญ
ในการให้บริการวัคซีน ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตที่ได้
มาตรฐาน การทดสอบทางคลินิก การทดสอบทางห้องปฏิบัติการ
การขึ้นทะเบียนยา การตรวจสอบคุณภาพก่อนนำมาใช้ และ
การเฝ้าระวังเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์หลังการฉีดวัคซีน
ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดโดย
องค์การอนามัยโลก

Q : ถ้าเคยฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลในปี 2553 มาแล้ว
จำเป็นต้องฉีดวัคซีนนี้ซ้ำอีกในปี 2554 หรือไม่ เพราะอะไร

A : แม้ว่าเชื้อไข้หวัดใหญ่ที่ระบาดในปี 2554 เป็นสายพันธุ์เดียวกับ
ที่ระบาดในปี 2553 และวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลในปี 2554
เป็นวัคซีนที่มีส่วนประกอบของเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์เดียวกับ
ที่นำมาผลิตวัคซีนในปี 2553 ก็ตาม ผู้ที่เคยฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่
ตามฤดูกาลในปี 2553 มาแล้ว ยังจำเป็นต้องฉีดวัคซีนนี้ซ้ำอีก
ในปี 2554 เนื่องจาก

- ภูมิคุ้มกันโรคจากการฉีดวัคซีน จะลดต่ำลงตามธรรมชาติ
หลังจาก 1 ปี ไปแล้ว ซึ่งอาจจะทำให้ปกป้องร่างกาย
จากเชื้อไข้หวัดใหญ่ไม่ได้
- กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อ
การเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ จึงควร
ได้รับการฉีดวัคซีนซ้ำ
- จากผลการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่เสี่ยงต่อโรค
ไข้หวัดใหญ่ 2009 ชนิด A H1N1 พบ seroconversion rate
ประมาณร้อยละ 60-70 โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ
การให้วัคซีนซ้ำในกลุ่มเป้าหมายที่เคยได้รับวัคซีน
ป้องกันไข้หวัดใหญ่ในปี 2553 จะเป็นการกระตุ้นให้
ภูมิคุ้มกันมีระดับสูงขึ้น

Q : ผู้ที่เคยฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลในปี 2553 มาแล้ว เคยมีอาการไข้และปวดบริเวณที่ฉีด หรือผื่นคันเป็นลมพิษ หลังฉีด จะสามารถฉีดซ้ำในปี 2554 ได้หรือไม่ ถ้าฉีดวัคซีนซ้ำ จะมีอาการดังกล่าวรุนแรงมากขึ้นหรือไม่

A : สามารถฉีดซ้ำได้ เพราะอาการไข้และปวดบวมบริเวณที่ฉีดเป็น อาการไม่รุนแรงที่พบได้ และไม่ได้เป็นข้อห้ามในการฉีดวัคซีน ดังกล่าว นอกจากนี้ความรุนแรงของอาการที่พบนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งที่ฉีด การฉีดซ้ำในปีต่อมาไม่ได้ ทำให้ผลข้างเคียงมีมากขึ้น อาการไม่พึงประสงค์ดังกล่าว สามารถป้องกันได้โดยการรับประทานยาพาราเซตามอล หลังได้รับวัคซีน

ส่วนอาการลมพิษ หรืออาการรุนแรงหายใจไม่ออก ที่เกิดขึ้นรวดเร็วภายใน 1 ชั่วโมงหลังฉีดเข็มก่อน ถือเป็นอาการ ที่เข้าข่ายแพ้รุนแรง และไม่ควรฉีดวัคซีนนี้ซ้ำ แต่หากเป็นผื่น หรือลมพิษที่เกิดตามมาจากหลังฉีดเป็นเวลานานหลายชั่วโมง หรือเป็นวัน มักไม่เป็นอาการรุนแรง สามารถให้ฉีดวัคซีนซ้ำได้ อย่างไรก็ตามต้องเฝ้าสังเกตอาการข้างเคียงภายหลัง ได้รับวัคซีนอย่างน้อย 30 นาที และเมื่อกลับบ้านจะต้องดูแล อย่างใกล้ชิดต่ออย่างน้อย 2 - 3 วัน **ควรแจ้งอาการเหล่านี้ ให้แพทย์ และเจ้าหน้าที่ทราบด้วยก่อนฉีดวัคซีน เพื่อจะได้เฝ้าสังเกตอาการใกล้ชิด**

Q : เด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือน ยังไม่สามารถฉีดวัคซีนได้ หากมีโรคประจำตัวที่ทำให้เสี่ยงต่อการป่วยด้วยไข้หวัดใหญ่อย่างรุนแรง เช่น โรคปอด โรคหัวใจ จะทำอย่างไร

A : เด็กเล็กมีโอกาสเป็นโรคไข้หวัดใหญ่ที่รุนแรงมากได้ แต่วัคซีนยังไม่มี การรับรองให้ใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือนได้ ดังนั้น การป้องกันไข้หวัดใหญ่ที่สำคัญในกลุ่มนี้ คือ การตัดโอกาสที่เด็กจะได้รับเชื้อ เช่น การแยกเลี้ยงเด็ก ไม่พาไปคลุกคลีกับคนหมู่มาก ระมัดระวังสุขอนามัยของผู้เลี้ยงดู รวมทั้งการฉีดวัคซีนให้ผู้เลี้ยงดู และผู้ใหญ่ทุกคนในบ้าน

Q : หากฉีดวัคซีนไปแล้ว ปรากฏว่าตั้งครรภ์ จะเกิดผลเสียอย่างไร

A : การตั้งครรภ์ไม่เป็นข้อห้าม แต่ในทางตรงข้ามหญิงตั้งครรภ์ควรได้รับวัคซีนในช่วงไตรมาส 2-3 ของการตั้งครรภ์ด้วย เพราะมีโอกาสเสี่ยงต่อโรครุนแรงได้ในช่วงครรภ์แก่

Q : ฉีดวัคซีนไปแล้ว สามารถให้นมบุตรได้หรือไม่

A : สามารถให้นมบุตรได้

Q : ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลแล้ว คับบริเวณที่ฉีดทันที ต่อมาเป็นผื่นคันลามทั้งตัวภายใน 1 วัน ไม่มีปัจจัยเสี่ยงด้านอื่น ๆ ในครั้งต่อไปจะให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลได้หรือไม่

A : สามารถให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลได้ และเฝ้าสังเกตอาการข้างเคียงภายหลังได้รับวัคซีนอย่างน้อย 30 นาที และเมื่อกลับบ้านจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดต่ออย่างน้อย 2-3 วัน ควรแจ้งอาการเหล่านี้ให้แพทย์ และเจ้าหน้าที่ทราบด้วยก่อนฉีดวัคซีน เพื่อจะได้เฝ้าสังเกตอาการใกล้ชิด

Q : เด็กกลุ่มอายุต่ำกว่า 9 ปี หากเคยได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลมาแล้ว 1 เข็ม ในปีนี้ต้องฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่กี่เข็ม

A : โดยทั่วไปการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 9 ปี ต้องได้รับวัคซีน 2 เข็ม ห่างกันอย่างน้อย 1 เดือน แต่เนื่องจากสายพันธุ์ในวัคซีน ในปี 2553 และ 2554 เหมือนกัน ดังนั้นในกรณีนี้เด็กได้รับวัคซีนมาแล้ว 1 เข็มในปี 2553 จึงให้ฉีดต่ออีก 1 เข็ม ในปี 2554 ก็เพียงพอ แต่หากเด็กอายุต่ำกว่า 9 ปีไม่เคยได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ที่มีส่วนประกอบของเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 มาก่อน ปี 2554 ก็ต้องให้

วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล 2 ครั้ง ห่างกันอย่างน้อย 1 เดือน
เนื่องจากเด็กยังไม่มีภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์
ใหม่ 2009

Q : กลุ่มเป้าหมายที่มีประวัติเคยป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่
สายพันธุ์ใหม่ 2009 ในปีนี้จำเป็นต้องได้รับวัคซีน
ไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลหรือไม่

A : จำเป็น เนื่องจากการให้วัคซีนต้องการที่จะป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่
ทั้ง 3 สายพันธุ์ แม้ว่าจะเคยเจ็บป่วยด้วยไข้หวัดใหญ่
สายพันธุ์ใหม่ 2009 แต่ยังมีโอกาสป่วยจากเชื้อไข้หวัดใหญ่อีก
2 สายพันธุ์ที่มีอยู่ในวัคซีนได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับวัคซีน
ตามฤดูกาลเสมอ

Q : เด็กที่แข็งแรงดี และอายุมากกว่า 2 ปี ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่ม
ที่กระทรวงฯ จัดหาวัคซีนให้ ควรได้รับการฉีดวัคซีน
ไข้หวัดใหญ่หรือไม่

A : เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองต้องการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ควรได้รับ
วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลเสมอ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนซึ่ง
ต้องอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่
ที่ผ่านมา มักเริ่มมาจากการระบาดในโรงเรียน แล้วนำเชื้อไป

แพร่ต่อไปในครอบครัวและชุมชน ดังนั้น การป้องกันเด็กวัยเรียนทุกคนจากการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ จะช่วยลดการระบาดในชุมชนได้ด้วย แต่เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขมีงบประมาณจำกัดเพื่อจัดหาวัคซีนนี้ให้กับประชาชนทุกกลุ่มอายุ จึงกำหนดให้กลุ่มที่มีโอกาสเกิดอาการรุนแรงหรือเสียชีวิตหากติดเชื้อไข้หวัดใหญ่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

สำหรับเด็กอายุมากกว่า 2 ปี ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่กระทรวงฯ จัดหาวัคซีนให้ หากผู้ปกครองสามารถซื้อวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลให้แก่บุตรหลานได้ก็จะเป็นผลดีทั้งกับตัวเด็กเองและบุคคลในครอบครัวตลอดจนชุมชนที่อยู่อาศัย วัคซีนมีประสิทธิภาพดี และมีความปลอดภัย ในเด็กที่แข็งแรงดี เด็กสามารถฉีดวัคซีนได้ตลอดปี แต่ช่วงที่ได้ประโยชน์ที่สุดคือ ช่วงก่อนเข้าหน้าฝน หรือก่อนเข้าหน้าหนาว โดยควรฉีดก่อนที่จะเปิดภาคเรียน

ข้อคำถามในการบริหารจัดการ วัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล

Q : ได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลไม่ครบตามจำนวน
จะติดต่อได้ที่ไหน อย่างไร

A : สามารถติดต่อได้ที่ องค์การเภสัชกรรม หมายเลขโทรศัพท์
02-2038986-9

Q : การสนับสนุนงบประมาณโครงการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตาม
ฤดูกาล มีรายละเอียดอย่างไร

A : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สนับสนุน
งบประมาณให้หน่วยงาน ดังนี้

- สนับสนุนงบประมาณให้แก่สำนักงานสาธารณสุข
จังหวัด (สสจ.) เพียงงวดเดียว ภายในเดือนเมษายน
2554 ทั้งนี้ สสจ. สามารถจัดสรรงบประมาณให้
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) ดำเนินกิจกรรม
ที่เกี่ยวข้องได้
- สนับสนุนแก่หน่วยบริการ/ หน่วยงานอื่นๆ (รพ. สสจ.
สสอ. และ สอ.ลูกข่าย/ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนัก
อนามัย กทม.) สนับสนุนเป็นค่าชุดเซยบริการ ค่าวัสดุ

อุปกรณ์การฉีด และค่าดำเนินการหน่วยบริการตามผลงาน
โดยจัดสรรแบบเหมาจ่ายตามกลุ่มเป้าหมาย คือ
กลุ่มประชากรเป้าหมาย จำนวน 20 บาท/ราย และ
กลุ่มบุคลากรสาธารณสุข จำนวน 10 บาท/ราย
ตามจำนวนที่ให้บริการฉีดวัคซีน

กรณีมีปัญหาด้านการดำเนินงาน สามารถติดต่อได้ที่

นางสาวจารวี รัตนยศ โทรศัพท์ 084-4381824

นางสาววรรณภา สกุลพราหมณ์ โทรศัพท์ 084-3878045

Q : การรายงานโครงการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล ผ่านทาง
<http://ucapps1.nhso.go.th/influenza> ไปยังสำนักงาน
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ถ้ามีปัญหาคือติดต่อไปที่ใคร

A : กรณีมีปัญหาการรายงานสามารถติดต่อได้ที่

นางสาวพรพิมล ศิริมัย โทรศัพท์ 089-9696502

**แนวทางการดำเนินงานให้บริการวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล
ประจำปี 2554**

จัดทำโดย : สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
จำนวน : 100,000 เล่ม
พิมพ์ที่ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
ในพระบรมราชูปถัมภ์

แนวทางการดำเนินงาน
ให้บริการวัคซีน
ป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่
ตามฤดูกาล
ประจำปี 2554

